

§ 599

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle kuntalaisaloitteesta, joka koskee Marjaniemen siirtolapuutarhan suojelua asemakaavalla

HEL 2021-008319 T 10 03 03

Hankennumero 5264_206

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Marjaniemen siirtolapuutarhan alueella on voimassa asemakaava nro 10265, joka on tullut voimaan vuonna 17.3.1997. Voimassa oleva asemakaava on ensimmäinen alueelle laadittu kaava. Kaavaselostuksen johdannossa kerrotaan: ”Kun Helsingin yleiskaava 1992 määrittelee siirtolapuutarhat suojelukohteiksi, on kaavoitusosastolla laadittu siirtolapuutarhalle ja sen viereiselle, samoin vailla asemakaavaa olevalle Roihuvuoren metsäiselle rinteelle säilyttävä asemakaava.” Kaavan mukaan siirtolapuutarhan alue on ryhmäpuutarha- ja palstaviljelyaluetta (RP). Lisäksi kaavaan merkitty mm. mökkien rakennusalat, palstojen rajat, puutarhan sisäiset kulkureitit ja sanallisia määräyksiä mm. mökkien materiaaleista ja ulkonäöstä sekä aidoista.

Voimassa olevassa yleiskaavassa Marjaniemen siirtolapuutarhan alue on virkistys- ja viheraluetta. Yleiskaavan kulttuuriympäristöteemakartassa puutarha on merkitty Helsingin kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävät alueet –luokkaan.

Marjaniemen siirtolapuutarha ry:n tavoitteet alueen luonteen säilyttämisestä ovat hyviä ja kannatettavia. Viimeisin yleiskaava ja sen yhteydessä tehty arvo-alueuokitus, joka on jatkoa edellisten yleiskaavojen linjauksille, sekä voimassa oleva säilyttävä asemakaava tarkkoine määräyksineen turvaavat alueen toiminnan ja luonto- ja kulttuuriarvot kattavasti eikä asemakaavalliseen suojeluun ole tarvetta.

Esittelijä

va. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Mikko Näveri, johtava arkkitehti, puhelin: 310 37331
mikko.naveri(a)hel.fi
Pihla Sillanpää, Maisema-arkkitehti, puhelin: 31033671
pihla.sillanpaa(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kunnan asukkaan aloite, 13.7.2021, Marjaniemen siirtolapuutarhan asemakaavatasoinen suojele, Marjaniemen siirtolapuutarha ry

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kuntalaisaloite

Marjanieman siirtolapuutarha ry esittää kuntalaisaloitteessa (saapunut 14.7.2021) Marjaniemen siirtolapuutarha-alueen asemakaavatasoista suojeleua. Esitys perustuu alueen luonto-, kulttuuri- ja yhteisöarvoihin.

Luontoarvot:

Siirtolapuutarhan-alue on osa Strömsinlahdelta lähtevää viherkäytävää. Viherkäytävä ja alueen urbaani vehreä monipuolinen kasvillisuus mahdollistavat alueelle 45 pesivän lintulajin sekä säännöllisesti esiintyvän runsaan lintukannan. Vuoden aikana alueella havaitaan noin 70 eri lintulajia, kultarinnasta, satakielestä, kuningaskalastajasta ja pikkutikasta aina kanahaukkaan ja merikotkaan. Viereinen Roihuvuoren rinne on arvokas lintualue ja siellä sijaitsevat myös suojellut hiidenkirnut.

Alueen läpi kulkevaa Mustapuroa on kunnostettu, ja siitä on tullut meri-
taiminen kutupaikka. Alueella on mehiläistarha ja alueen yli tuhat he-
delmäpuuta luovat tärkeän ympäristön mehiläisille. Alue onkin mesipis-
tiäisten ja päivä- ja yöperhosten paratiisi.

Marjaniemi on hiljainen alue. Itäväylän bulevardisointi tukee sitä, että alueella on tarjota suojapaikka melulta.

Kulttuuriarvot:

Marjaniemen mökkien tyyppiirustukset on laatinut arkkitehti Lauri Pa-
jamies, joka toimi Helsingin kaupungin palveluksessa 1939–1956, vii-
meksi kaupunginarkkitehtina. Marjaniemi on toiminut mallina Pakilalla.
Nämä ovat Helsingin suurimmat siirtolapuutarhat, molemmissa on 320
mökkiä. Alueen värimaailma perustuu jälleenrakennuskauden puutalo-
jen värikarttoihin.

Museovirasto on jo 2005 ehdottanut, että Marjaniemi merkittäisiin valtakunnallisesti merkittävästi kulttuuriympäristöksi, kuten Kumpula ja Herttoniemi, jotka ovatkin saaneet asemakaavatasoisen suojelumerkinnän.

Olympiavuonna 1952 rakennettu sauna on yksi Itä-Helsingin harvoista avoimista yleisistä saunoista. Moni tuntee Marjaniemen alueen siitä, että presidentti Tarja Halonen toimii siellä mökkiläisenä. Muiden siirtolapuutarhojen tapaan Marjaniemessä on esimerkiksi omenapuiden ja perennojen ainutlaatuisia perinnelajikkeita, joita ei vielä ole luetteloitu.

Marjaniemen siirtolapuutarhassa on viljelyn rinnalla runsaasti perinteistä yhteisötoimintaa, kuten käsityökerho, kroketti, lapsille suunnattu toiminta, luonto-, lintu- ja taimenretkiä ja näytelmätyö.

Yhteisöarvot:

Marjaniemen siirtolapuutarha-alue on tärkeä kaupunkipuisto monille lähiseudun asukkaalle ja yhteisölle. Iiris-keskus kouluttaa näkövammaisia liikkumaan ja kouluttamista helpottaa alueen turvallinen ympäristö. Monet perhepäivähoitajat hoitolapsineen viettävät alueella säännöllisesti aikaa.

Perinteiset tapahtumat, kuten juhannusjuhlat, keräävät osallistujia lähialueilta. Yhteistyötä lähialueiden kanssa on muutenkin ideoitu ja toteutukset tulevat jatkumaan korona-ajan jälkeen. Alue sopii mainiosti muun muassa puistojumppiin ja pienehköihin tapahtumiin, joissa esimerkiksi Stoa on luontainen kumppani.

Mökkiläisillä on yhteensä tuhansien vuosien kaupunkiviljelykokemus, jota voidaan mainiosti hyödyntää kaupunkiviljelyn tärkeyden yhä korostuessa.

Marjaniemen alue on toimiva kaupunkipuisto ja kun Itä-Helsingin keskustan suunnittelu ja rakentaminen etenevät, alue pystyy toimimaan osana viherkäytävää ja Itä-Helsingin kulttuurikäytävää ja tarjoamaan kiehtovan kontrastin uuden rakennuskannan välittömässä läheisyydessä – ja samalla tarjoamaan virkistävän alueen niin mökkiläisille, lähiseudun asukkaille, linnuille, mehiläisille ja taimenille. Tässä toteutuu kaupungin viher- ja virkistysstrategiassa tavoittelema historiallinen kerroksellisuus ja maisematilan vaihtelevuus.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 15.10.2021 mennessä.

Kaupunginkanslia on myöntänyt vastaukselle lisääaikaa 15.11.2021 saakka.

Esittelijä

va. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Mikko Näveri, johtava arkkitehti, puhelin: 310 37331
mikko.naveri(a)hel.fi
Pihla Sillanpää, Maisema-arkkitehti, puhelin: 31033671
pihla.sillanpaa(a)hel.fi

Liitteet

1 Kunnan asukkaan aloite, 13.7.2021, Marjaniemen siirtolapuutarhan asemakaavatasoinen suojele, Marjaniemen siirtolapuutarha ry

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala Kulttuuripalvelukokonaisuus Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö 30.8.2021

HEL 2021-008319 T 10 03 03

Marjaniemen siirtolapuutarha ry on tehnyt kuntalaisaloitteen 13.7.2021 Helsingin kaupunginmuseolle, jossa se esittää Marjaniemen siirtolapuutarha-alueen asemakaavatasoista säilyttävää suojele. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

Alueen historiaa

Kaupunginvaltuusto päätti 1.11.1944 luovuttaa Marjaniemen ryhmäpuutarhaa varten 115000 m² suuruisen alueen, ja joulukuussa 1944 se päätti vuokrata palstat viljelijöille 1.1.1945 alkaen. Alueen asemapiirros suunniteltiin asemakaavaosastolla, ja siirtolapuutarhamajojen tyyppipiirustukset (tyypit MaPm1, MaPm2 ja MaPm3, hyväksytty 15.10.1945) laati arkkitehti Lauri Pajamies. Käymälä- ja vajarakennusten piirustukset on signeerannut kaupunginarkkitehti Hilding Ekelund maaliskuussa 1945. Rakennusmestari Eric Burjamin vuonna 1950 suunnittelema sauna rakennettiin vuonna 1952. Kerhotalon piirustukset laati arkkitehti Imre Weöres vuosina 1963-1964, ja se valmistui vuonna 1970.

Siirtolapuutarhalle tunnusomaisia ovat suuret palstakorttelit ja loivasti kaartuvat käytävät. Käytäviin nähden eri tavoin sijaitsevat siirtolapuutarhamajat luovat niiden tilarakenteelle ominaisen vaihtelun. Leikatuilla tasakorkuisilla orapihlaja-aidoilla on tärkeä merkitys käytävätilan rajajana. Kerhorakennus suunniteltiin alun perin palstoista muodostettujen korttelialueiden ulkopuolelle Vartiokylään rajautuvaan rinteeseen.

Marjaniemen siirtolapuutarhayhdistys on perustettu vuonna 1946. Tällä hetkellä alueella on 320 palstaa ja mökkiä ja keskimääräinen palstakoko on noin 400 m². Koko siirtolapuutarhan pinta-ala on 18 hehtaaria. Kesäkäyttöön tarkoitettujen mökkien maksimikoko on 35 m².

Yleiskaava 2016:ssa Marjaniemen siirtolapuutarha-alue sisältyy kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäviin alueisiin. Voimassa oleva asemakaava on vahvistettu vuonna 1997. Alue on merkinnällä RP: ”Ryhmäpuutarha- ja palstaviljelyalue”.

Marjaniemen siirtolapuutarha ry:n aloitteessa tuodaan esiin siirtolapuutarha-alueen luontoarvot, kulttuuriarvot ja yhteisöarvot. Asemakaavalla voidaan suojella rakennuksia ja kulttuuriympäristöjä, kuten puutarhoja.

Mahdollisen asemakaavamuutoksen tekee Helsingin kaupungin Kaupunkiympäristön toimiala, ja aloite suojelukaavasta tulisi osoittaa Kaupunkiympäristölle.

Kaupunginmuseo lähtökohtaisesti puoltaa mahdollista suojelevaa asemakaavaa. Kaupunginmuseo on mielellään mukana määrittelemässä kulttuuriympäristöalueen suojeltavia osa-alueita, jos asemakaavan valmistelu käynnistyy.

Lisätiedot

Sanna Granbacka, tutkija, puhelin: 09 310 38056
sanna.granbacka(a)hel.fi